

Secretariaat:
Griffensteijnseplein 22
3703 BG Zeist
T: 06-46082657
KvKnr.:30250364
NL98 INGB 0005 8035 12
E: beterzeist@gmail.com
W: www.beterzeist.nl

Aan de gemeenteraad van Zeist

Zeist, 27 juni 2019

Betreft: Inspraaknotitie Positionpaper Zeist / 2019 06 27
voor Ruimtelijk Economisch Programma U10 (REP U10)

Geachte raadscommissie,

Algemeen

Het Positionpaper is functioneel kort en geeft een duidelijk beeld waar de gemeente naar streeft. Wel is het vooral gericht op kwantitatieve economische groei met als achterliggende uitgangspunten dat veel mogelijk en maakbaar is en bovendien ook goed te combineren. Daarmee worden keuzen ontweken of verhuld, omdat in de praktijk niet alles valt te combineren.

Het paper is bedoeld als een richtinggevend document voor de bijdrage van de gemeente Zeist aan de regionale (en daarmee indirect de provinciale) opgaven. Dat zou moeten betekenen dat de Zeister samenleving goed op de hoogte was gebracht van de inhoud ervan en deze daarover tijdens de voorbereiding had kunnen meespreken. Dat is niet gebeurd. De Ronde Tafel is als laatste inspraakmogelijkheid na het opstellen geen vervanging voor participatie van burgers en organisaties tijdens het ontwikkelen van het Positionpaper. Dat kan maatschappelijk problemen opleveren bij de uitvoering van de voornemens.

Ook is het paper niet ingebed in een bredere discussie over de omgeving en de kernwaarden van Zeist. Het jaren eerder beginnen met het opstellen van een integrale omgevingsvisie had dit tekort kunnen voorkomen. Stichting Beter Zeist heeft daarvoor steeds gepleit, maar dit heeft de gemeente naar de bevolking toe helaas niet opgepakt.

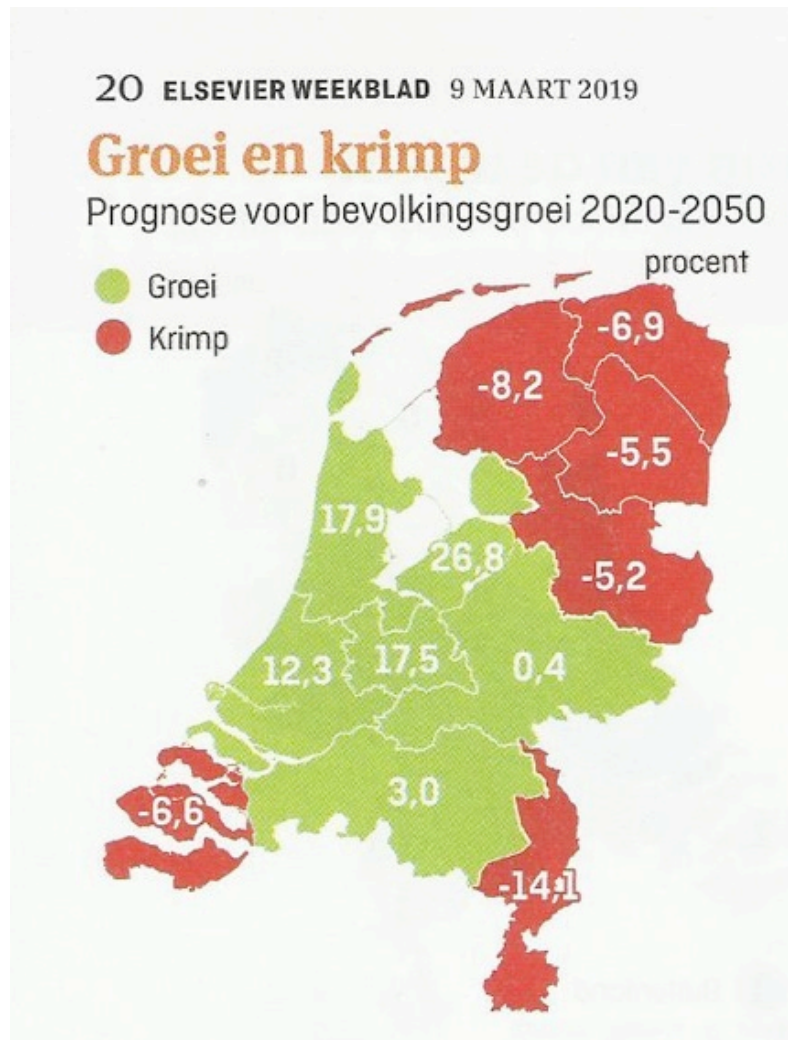
Aanbevelingen Algemeen

- Geen nadruk leggen op kwantitatieve economische groei maar uitgaan van het behoud van de bestaande waarden van Zeist.
- Duidelijk maken in het Positionpaper dat het zonder burgerparticipatie tot stand is gekomen. En daarbij vermelden deze burgerparticipatie alsnog te organiseren om daarna in een supplement aan te geven wat er is veranderd.
- In het paper duidelijk maken dat de komende integrale omgevingsvisie voor de toekomst en het daarmee samenhangende omgevingsplan en eventueel het omgevingsprogramma van Zeist leidend zijn voor het beleid van de gemeente en dat het Positionpaper daar geen voorschot op geeft.

Ad Inleiding

Het paper gaat uit van een onvermijdelijke groei in de regio en in de Randstad in plaats van een visie van Nederland als economisch samenhangend netwerk (gebundelde deconcentratie). De regio schikt zich met graagte in de rol van door het Rijk gesubsidieerde groeimotor en laat daarmee weinig over aan regio's in de Nederlandse buitengebieden. Door hier en in de Randstad veel te concentreren en te

ontwikkelen stimuleer je de afbraak van voorzieningen en de bevolkingsafname elders, zie onderstaand plaatje:

Tevens zorg je voor een toenemende verstedelijking in de Randstad en daar zit de huidige bevolking in meerderheid niet op te wachten. Zo blijkt uit enquêtes dat 2/3 tot 3/4 van de bevolking groen verreweg het belangrijkste vindt. Toch wordt eerst begonnen met plannen voor economische groei (Ruimtelijke Economische Koers uit 2017 en Economisch Kompas Zeist). Pas daarna wordt bezien wat de gevolgen zijn voor het belangrijkste thema van de bevolking. Ook is het aangekondigde Groen- en Landschapsplan U10 nog steeds niet beschikbaar voor de bevolking. Hoe kan dan het Positionpaper goed worden beoordeeld? Laat staan dat het maatschappelijk draagvlak ervoor valt te bepalen.

Er wordt gesproken over “de groei landt in de regio” en “de regionale opgaven” die we in de regio een plek moeten geven. Hiermee wordt in feite ontkend dat de gemeente en de regio zelf (mede) kunnen bepalen wat zij willen. Daarbij gaat het volgens het Positionpaper in hoge mate om kwantitatieve groei. Dat is geen natuurverschijnsel maar je kunt de groei wel degelijk beïnvloeden door vestigingsbeleid, woningbouw, voorzieningen, infrastructuur e.d. Waar het om gaat is dat kwantitatieve groei die ten koste gaat van ruimte en de woon- en leefomgeving uiteindelijk zorgt voor een degradatie van de regio. En dus op termijn tot een vertrek uit de regio van de bewoners en organisaties die je in de regio juist zou willen behouden. Niet alles is te combineren ook al zou je dat willen.

De inleiding geeft op pagina 3 na de opsomming van 4 punten het volgende aan: *“Hier komen deze zomer de opgaven voor groen, het landschap en de cultuurhistorie bij, zodat ook de waarde van het groen voor de kwaliteit en leefbaarheid van de regio een volwaardige positie in het gezamenlijk toekomstbeeld van de regio Utrecht krijgt.”* Wij zouden het graag toejuichen, maar hoe geloofwaardig is deze gevolgtrekking wanneer eerst het economisch groeimodel wordt vastgelegd?

Aanbevelingen Inleiding

- In de tekst niet suggereren dat alle functies combineerbaar zijn, maar in plaats van kwantiteit kiezen voor kwaliteit zoals in de Structuurvisie staat.
- Kiezen voor meer (kwantitatieve) groei voor Zeist is niet nodig en tast de waarden van de woon- en leefomgeving juist aan. Laat Zeist een oase zijn in de verstedelijkte omgeving. Dat is pas onderscheidend, want groen en cultuurhistorie zijn het ‘goud’ van Zeist, zie Ad punt 4.

Ad Goed wonen in Zeist

Voor de periode na 2025 wordt gezocht naar nieuwe ontwikkellocaties voor woningbouw, terwijl er tot het jaar 2030 nog voldoende planaanbod is (pag. 16 Woningmarktanalyse Zeist, 2019 01 31). De ontwikkellocaties zouden voor een deel buiten de rode contouren moeten komen rond het Station Driebergen-Zeist en in de dorpen. Daarbij is uitruil van groen en rood een optie evenals natuurinclusief bouwen. Als voorbeeld van het laatste wordt in het Positionpaper de nieuwe buurt Kerckebosch aangehaald. Echter, daar moest het bos grotendeels wijken voor woningbouw. Ook werden ten koste van het bestaande bos velden voor de pioniersbegroeiing heide aangelegd. Van ‘wonen in het bos’ waarmee werd geadverteerd bleef weinig over.

Uitruil van rood en groen/natuur veronderstelt onderlinge uitwisselbaarheid van beide. Dat is echter niet het geval. Niet-levende natuur zoals heuvelpartijen, oeverwallen etc. krijg je niet meer terug. Voor levende natuur duurt het bijvoorbeeld op zandgronden vele tientallen jaren voordat een evenwichtige levensgemeenschap bos weer is hersteld. Bij het ontstaan van veen gaat het om veel langere perioden. Ook ecologen kunnen zich verkijken op de snelheid van natuurontwikkeling zoals blijkt uit het beheer van de Oostvaardersplassen. Dat nota bene op vochtige gronden waar de natuurontwikkeling in principe sneller zou moeten kunnen plaatsvinden. We moeten dus niet waardevol groen opgeven voor rood, maar rood zorgvuldig verwijderen uit waardevol groen.

Wat wel in beperkte mate zou kunnen is natuurinclusief bouwen in minder kwetsbare gebieden. Maar dat betekent iets anders dan wat overheden en ontwikkelaars er in het algemeen onder verstaan. Het zou moeten gaan om het respectvol omgaan met te behouden natuur in brede zin, dus ook de niet-levende natuur. Dat betekent dus niet eerst een bouwblok planologisch vastleggen en vervolgens pas kijken wat er nog behouden kan blijven, maar juist omgekeerd plannen. Dat is misgegaan in Kerckebosch waar zelfs monumentale eiken, beuken en dennen moesten wijken voor de bouwdrift. En dat lijkt nu ook mis te gaan bij de WA Hoeve waar nu ook bouwvlakken zonder een goede natuurinventarisatie zijn geprojecteerd. Dat betekent dat daarmee onvervangbare waarden onnodig verloren gaan en niet zullen worden opgenomen in zo’n wijk.

Wat vele ontwikkelaars denken of althans zeggen is dat natuurinclusief bouwen betekent dat er hier en daar wat nieuw groen wordt aangebracht in de nieuwbouwlocaties. Dat heeft niets met natuurinclusief bouwen te maken of met natuurbehoud.

Verder wordt verdere verstedelijking aangekondigd en inbreiding van woonkernen en transformatie van kantoren, bedrijfs- en winkelruimten. Ook daar moet je voorzichtig mee omgaan i.v.m. (toekomstige) beschikbaarheid van voorzieningen op het gebied van parkeren, scholen, gezondheidszorg, groen, recreatie, speelgelegenheid etc. Verder is het nodig groene en blauwe verbindingszones te behouden en aanvullend aan te leggen. Een net van doorlopende groene wandelpaden en recreatieve fietsroutes is daarbij ook van belang.

Wij zijn van mening dat de rode contouren van Zeist en de andere kernen al voldoende zijn opgerekt. Des te meer van het Zeister grondgebied wordt verstedelijkt des te minder overblijft van “Groen is ons goud”, zie thema 4. Ook het verstedelijken van treinstation Driebergen-Zeist is naar onze mening geen goede optie. Het station ligt mooi tussen Driebergen en Zeist in een ecologische verbindingzone. De meeste bezoekers kunnen prima de paar kilometer ‘overbruggen’ naar beide woonkernen. Dat zorgt voor een weldadig gevoel van ontspanning in deze groene zoom. Moeten de kernen Zeist en Driebergen dan via het station door hoogbouw worden verbonden tot een heuvelrugstad? Wie wil dat eigenlijk?

Aanbevelingen wonen

- Voorzichtig zijn met de ontwikkeling van knooppunten; die zorgen voor meer kwantitatieve groei, nieuwe knelpunten en daarvoor noodzakelijke ruimte- en groen vergende voorzieningen.
- Niet verder oprekken van de rode contouren; Zeist zou geen groeikern moeten zijn gezien de vele omgevingswaarden. Voor Zeistenaren zelf zijn er voldoende bouwplekken beschikbaar.
- Voor wonen en bij verdichting zorgen voor de benodigde voorzieningen voor bewoners, goede leefomstandigheden (schone lucht) en voor groen; de beste klimaat-adaptieve wijken zijn wijken met veel groen en klimaatbestendige bomen.
- Uitrust van groen voor rood en omgekeerd is geen eerste optie omdat de ontwikkeling van groen en natuur veel tijd kost en zeker niet altijd mogelijk is.
- Het op de juiste wijze toepassen van natuurinclusief bouwen: eerst inventariseren van de omgevingswaarden en pas op basis daarvan een bouwplan opstellen. Dus niet omgekeerd omdat dan slechts de gevolgen worden gezien en vaak is het al te laat om plannen te wijzigen.

Ad Vitale economie

In het Positionpaper wordt volop ingezet op economische ontwikkeling in deze regio. Waarom niet breder en landelijk gekeken om te komen tot een alternatieve aanpak? (zie Ad Goed wonen). Daarbij schijnt veel gecombineerd te kunnen worden. De Stichtse Lustwarande met haar landhuizen en groene coulissen dreigt zo ten onder te gaan aan de combinatie van functies: bedrijvigheid, wonen, druk verkeer, recreatie en sport. Niet alles is echter met elkaar te verenigen, ook niet op een zogenaamd ‘slimme’ manier. Natuur, cultuurhistorische landhuizen en landschapsparken zijn de parels van Zeist. Slacht niet de kip die de gouden eieren legt.

Verder wordt niets gezegd over een van meest belangrijke onderwerpen: circulaire economie (kringlooeconomie). En ook niet over de invloed van overheden op duurzame productie, consumptie en landbouw.

Aanbevelingen economie

- Behoud en versterk de centrale cultuur- en natuurhistorische assen van Zeist: Stichtse Lustwarande, Wegh der Weegen, (Verlengde) Slotlaan, Laan van Beek en Royen, Krakelingweg.
- Durf als gemeente Zeist te kiezen voor welke thema’s je nog bedrijven, instellingen en organisaties ruimte wil bieden. Geef voorrang aan thema’s op de terreinen van zorg en welzijn, recreatie, duurzaamheid, natuur en landschap, cultuurhistorie, milieu, recreatie en sport. En faciliteer dat Zeist als centraal gelegen plaats in Nederland daar onderscheidend in wordt.
- In aansluiting hierop zou Zeist zich moeten profileren als een echt duurzame gemeente door het propageren en faciliteren van duurzame productie, consumptie en landbouw.
- Laat Zeist en de U10 een krimpregio adopteren om te helpen daar het economische ontwikkelingsperspectief te verbeteren. Een beetje solidariteit in Nederland moet toch kunnen? Bovendien is het macro-economisch en algemeen maatschappelijk een win-win situatie. Wat daar niet hoeft te worden afgebroken en ontmanteld hoeft hier niet te worden opgebouwd. En mensen en bedrijven hebben daar dan meer kansen.

Ad Duurzame bereikbaarheid

Ingezet wordt op OV- en fietsverkeer hetgeen begrijpelijk is.

De keuze voor fietsverkeer is functioneel voor veel gebruikelijke verplaatsingen. Dat moet dan goed worden gefaciliteerd. Een extra fietsverbinding over de Lage Grond tussen Zeist-west en het USP doorkruist een Aardkundig Monument, een ecologische verbindingzone en de groene buffer tussen Zeist en Bunnik. Bovendien is het een precedent voor verdere verstedelijking langs een aan te leggen dijklichaam voor een sneltram. Samen met een verstedelijking van het stationsgebied Driebergen-Zeist ontstaat dan een nieuwe stad die ook nog eens vastgroeit aan Utrecht. Dat moet niet de inzet van de gemeente Zeist zijn.

We moeten voorzichtig zijn met de keuze van Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) tussen Mooi Zeist en Station Driebergen-Zeist via de Stichtse Lustwarande. Een tram past niet in het wegprofiel en tast bovendien de beeldkwaliteit van deze belangrijke cultuurhistorische structuur aan.

Het ontmoedigen van doorgaand autoverkeer door het centrum van Zeist zou niet moeten betekenen dat het centrum wordt afgesloten voor autoverkeer. Dat zal in verband met omrijden en tijdsverlies veel bezoekers ervan weerhouden om het centrum te bezoeken. En personen die met de auto van buiten het centrum komen besteden gemiddeld het dubbele van degenen die daar op andere manieren komen. Dat zijn ervaringsgegevens van Zeister winkeliers.

Een overkapping van de A28 lijkt aantrekkelijk uit een oogpunt van ruimte, geluidsoverlast, fijnstof en gassen, maar de aanleg en het onderhoud ervan kosten erg veel geld. Bovendien is het de vraag of voor vrachtwagens met gevaarlijke stoffen een alternatieve route niet voor meer overlast en gevaar zorgt. Dat zal onderzocht moeten worden. Zijn er in Nederland geen andere trajecten of kunstwerken met meer urgentie en rendement om aan te pakken, zoals krakkemikkige spoorverbindingen met Duitsland en België?

Aanbevelingen bereikbaarheid

- Geen extra fietsverbinding over de Lage Grond tussen Zeist-west en USP/De Uithof.
- Uitsluiten van een sneltrambaan door de Stichtse Lustwarande en over de Lage grond.
- Ontmoedigen van doorgaand autoverkeer door Zeist-centrum moet niet betekenen dat het centrum (wat zijn de grenzen daarvan?) afgesloten wordt voor autoverkeer.

Ad Groen is ons goud

Groen, biodiversiteit, klimaatadaptatie, cultuurhistorie en cultuur zijn belangrijk voor Zeist, zo staat in het Positionpaper. Daar zijn we het grondig mee eens. Ook moet de groene omgeving niet uitsluitend als kostenpost worden gezien, maar heeft deze als zodanig economisch rendement. Verder wordt gesproken over het stimuleren van groene recreatie om de aantrekkingskracht van de regio te vergroten. Ook worden buurtinitiatieven gestimuleerd om de woonomgeving te vergroenen. En Zeist gaat uit van natuurinclusief ontwerpen.

Klimaatadaptatie zal in het Positionpaper meer nadruk moeten krijgen, omdat zowel de natuur als mens en maatschappij daar direct de positieve effecten van ondervinden. Dat betekent vermindering van hittestress in de wijken door het planten van bomen, aangepast waterbeheer, kiezen voor klimaatbestendige bomen en beplantingen enz..

Aanbevelingen

- Prioriteit voor en facilitering van klimaatadaptatie door het nemen van effectieve omgevingsmaatregelen. Dat geldt ook voor particulieren en bedrijven.
- Het stellen van eisen aan ontwikkelaars en beheerders ten aanzien van klimaatadaptatie en het introduceren en handhaven van groen in de wijken.
- Het op de juiste wijze toepassen van natuurinclusief bouwen, zie Ad Goed Wonen.
- Uitrusten van groen voor rood en omgekeerd is geen eerste optie omdat de ontwikkeling van groen veel tijd kost en zeker niet altijd mogelijk is, zie Ad Goed Wonen.

- Samenwerken met het Geopark Heuvelrug i.o. is een middel om alle omgevingswaarden te inventariseren (geokenmerken, levende natuur en cultuurhistorie) en het verhaal daarvan voor een breed publiek beschikbaar en toegankelijk te maken.

Ad Duurzame energie

Wij ondersteunen de doelstelling om Zeist uiterlijk in 2050 energieneutraal te maken, het liefst op eigen grondgebied. Zoals ook wordt aangegeven in het Positionpaper is energieneutraliteit op eigen grondgebied echter nog niet realistisch. Het grondgebied is te klein voor de huidige energie-voetafdruk van Zeist.

Waar we problemen zien is het aanleggen van windmolens en zonnenvelden in de gemeente. Dat kan op gespannen voet staan met het behoud van andere waarden die we juist als 'goud' van Zeist waarderen. Elke initiatiefnemer kan dan met verwijzing naar het vastgestelde beleid ergens een aanvraag doen voor een zonnenveld of windmolens. Vergelijk de ontwikkeling van varkensstallen en kassen. Zodra er andere energiemogelijkheden komen of de voorzieningen zijn afgeschreven ligt de weg open voor het ontwikkelen van woonwijken. Willen we zo de ruimtelijke ordening vormgeven?

Daar komt bij dat het primair gaat om beperking van de uitstoot van het aantal CO² equivalenten. Het maakt uiteindelijk niet uit waar dat gebeurt. Als dat door hulp aan anderen in deze wereld kan gebeuren dan is dat net zo waardevol. Hetzelfde geldt voor het van elders afnemen van duurzame energie of duurzaam opgewekte energiedragers (elektriciteit en waterstof). In veel situaties kan elders energie effectiever worden opgewekt. Het van het gas afkoppelen van wijken is buitengewoon risicovol voor de samenleving, omdat de samenleving dan afhankelijk wordt van 1 enkele energiedrager (elektriciteit). Een back up voorziening ontbreekt dan.

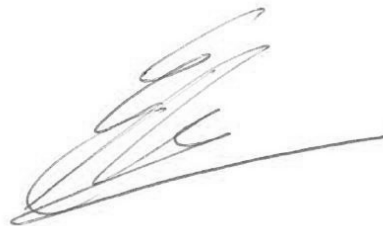
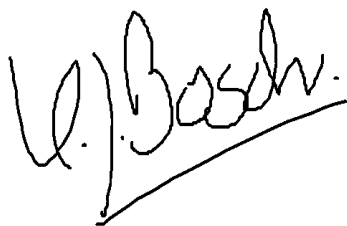
Ook wordt een overkapping van de A28 genoemd als mogelijkheid grootschalig zonnepanelen te installeren. In de Structuurvisie stonden echter heel andere gebruiksmogelijkheden zoals recreatie en sportvoorzieningen en een groene doorgang van het Sanatoriumbos naar Vollenhove en het Panbos. Hier missen we de afweging van het gebruik van een eventuele overkapping.

Aanbevelingen

- Afzien van windmolens en zonnenvelden in Zeist.
- Wachten met het volledig afkoppelen van buurten op een gasvoorziening totdat een andere mogelijkheid beschikbaar komt.

Wij zijn graag tot een nadere toelichting bereid.

Vriendelijke groet,

Stichting Beter Zeist,

Hanna van den Dool, voorzitter bestuur
Egbert Visscher, voorzitter Platform buurten en dorpen